

چونیتی

پزگار بوون له تاوانی نهینی

کاتیک گونا هه کان رووناکی دڵ ده کوژینیته وه...

چون ژیا نیکی نوێ له گهڵ خودا دهستی ده که یته وه؟...

/ نویسنی /
درید ابراهیم الموصلي

چۆنیتى

پزگاربوون له تاوانى نهينى

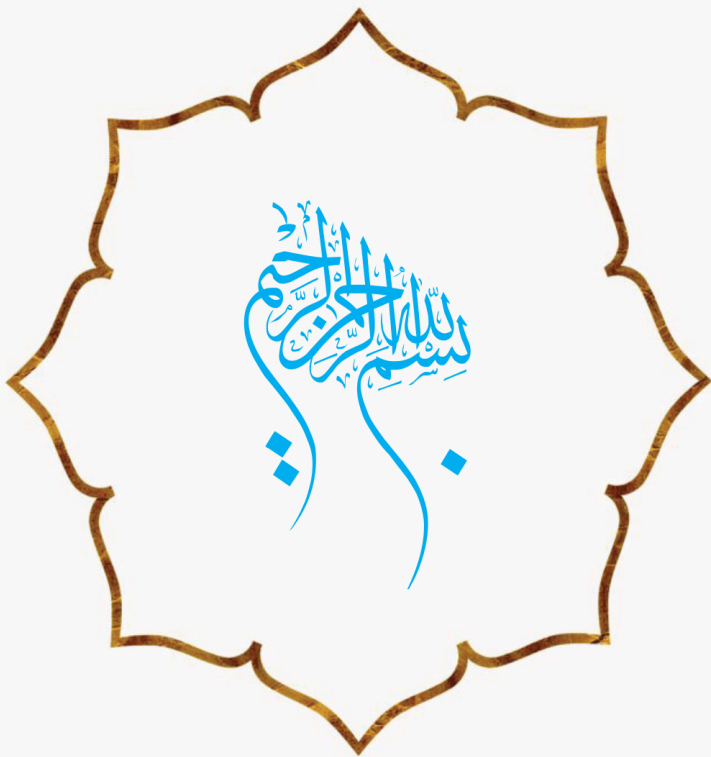
كاتىك گوناھهكان روناكى دۆ دهكوژينىتهوه...

چۆن ژيانىكى نوێ له گهۆل خودا دهستپيدهكەيتەوه؟...

نوسينى

درید إبراهيم الموصلي

ئەم ناملىكەيە بۆۋەلەمى ئەم پىرسىيارە نوسراۋە كە دەلى:

چى دەلىن دەر بارەى كەسىك كە:

- تاوان و سەرىپچىيەكان كوشتوويانە...
- گەيشتنى بەخودا دواكەوتوۋە...
- ئاستى خويىندى لە دارماندايە...

چى بىكەم تا لەكاتى تەنھايى و خەلۋەتدا توشى تاوان نەبم؟ يارمەتيم بىدەن خودا پاداشتان بداتەۋە .

برا و خوشكى بەرىز: ئەگەر توش ھەمان كىشەت ھەيە ئەۋا ئەم ناملىكەيە دەستت دەگرىت كە چۈن پىزگارت بىيىت لە گوناھەكانى خەلۋەت ، ھاۋكات دەرگايەكى گەۋرەى ئومىدەت بۆۋالا دەكات كە مېھرىبانىي خودا لە ھەموو كەۋتنەكانت گەۋرەترە . بىخوينەرەۋە بەۋنىيەتەى كە لەم ساتەۋە جارىكى تر رېگاي گەپانەۋە بۆ لاي پەرۋەردىگارت دەست پى بىكەيتەۋە، تا تەنبايىيەكانت لە جىگەى تاوان و سەرشۈرى، بىنە مەكۈى ئارامى، پۈۋوناكى و ژيانىكى نوئى.

پیشہ کی

چہندہ سہختہ ئو ساتہی مروؑ ئاورپک لہ ناخی خوی
 دہداتہوہ و دہبینیت بہ بارگرانی گوناہہکان داپوشراوہ و
 بہ سہرپیچیہکان بریندارہ، تاریکیہکانی تہنیاہی و
 خہلوت پرووناکی دلیان کوژاندوہتہوہ، و بہرہکەتی
 تہمەن و زانستیان لی دزیوہ ... بہ ہہنگاوی لہرزوکہوہ
 دہروات؛ نہ ہیئدہ لہ خودا نزیکہ ہہتا دلنیا و ئارام بیت،
 و نہ لہ دونیاکەیدا سہرکەوتووہ ہہتا بحەسیتہوہ ...
 ہہست دہکات گوناہہکان لہ ناخوہ کوشتوویانہ، و
 خہریکہ ہہموو دہرگاکی ئومیدی لہسەر دادەخەن .

بہلام پەحمەتی خودا لہ ہہموو ئەمانہ گەورەترہ ... ہیچ
 بەندەیک بہ دلسۆزی لہ دەرگای خودای نہداوہ ئیلا
 بوئی کراوہتہوہ، و ہیچ دلک لہ دہریای سہرپیچیدا نقووم
 نہبووہ پاشان تہوبہی کردبیت ئیلا خودا بو کەناری
 پرووناکی پزگاری کردووہ .

گوناہہکان لہوانیہ بتخەنہ سەر زہوی، بہلام تہوبہی
 راستەقینہ بہ بہرزی راتدەگریتہوہ، و خالہ لاوازەکانت
 دہکاتہ دەستپیکی نوئی .

مه‌ترسیدارترین شتیک که دل له‌ناوده‌بات گونا‌هه
 ئاشکراکان نین، به‌لکو گونا‌هه‌کانی ته‌نیایی و خه‌لوه‌تن،
 ئه‌و شوینه‌ی که هیچ چاودیریک نییه جگه له‌خودا ...
 له‌ویدا راستگویی باوه‌ر تاقی ده‌کریته‌وه، و له‌ویدا که‌سی
 دلسۆز له‌ئیددیعاکار جیا ده‌بیته‌وه ...جا هه‌ر که‌سیک
 له‌کاتی ته‌نهایی و نه‌یانی شهرم له‌خودا بکات، خودا
 ئاشکرا و ده‌ره‌وه‌ی ژیا‌نی چاک ده‌کات؛ وه هه‌ر که‌سیک
 به‌په‌نه‌انی بی‌باکانه‌ سه‌رپیچی خودا بکات، پیش قیامه‌ت له‌
 دونیاشدا له‌سه‌رکه‌وتن و ته‌وفیق بی‌به‌ش ده‌ییت .

که‌واته ئه‌م لاپه‌رانه‌ بانگه‌وازیکن بۆ ئه‌و که‌سه‌ی به‌ده‌ست
 گونا‌هه‌کانه‌وه شه‌که‌ت بووه و به‌دوای هه‌ستانه‌وه‌دا
 ده‌گه‌ریت پاش خلیسکان و که‌وتن؛ و نه‌خشه‌پریگایه‌کی
 کردارییه بۆ به‌رپه‌رچدانه‌وه‌ی گونا‌هه‌کانی خه‌لوه‌ت، هه‌تا
 دووباره دل زیندوو بیته‌وه، زانست به‌ره‌که‌تداری
 تی‌بکه‌ویت، و له‌خویندن سه‌رکه‌وتوو بیته‌وه، و ته‌واوی
 ژیا‌نیش له‌نزیکی خودای په‌روه‌ردگارا بیته‌وه .

سه‌باردت به وه‌لامی پرسیاره‌کەش:

یه‌که‌م: دهریاره‌ی هه‌ستی کوژزان به گونا‌هه‌کان و دوا‌که‌وتن له
دونیادا:

گونا‌هه‌کان له‌سه‌ر دل قورسن؛ خوی گه‌وره‌ فەرموویه‌تی:
(كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) (١)

گونا‌هه‌کان چینی‌ک له ژه‌نگ جیده‌هیلن که پووناکیی دل
داده‌پوشیت و ئیراده په‌کده‌خات. به‌لام دهرگای ته‌وبه
کراویه، و وه‌ک له فەرمووده‌دا هاتووه: «التائب من الذنب
کمن لا ذنب له»؛

ساتی دلسۆزی له‌گه‌ل خودا به‌سه‌ بو س‌رینه‌وه‌ی
میژوویه‌کی دریژ له گونا‌هه‌کان .

(١) [المطففين: ١٤].

دارماني خویندن یان کارکردن له وانه یه له شوینه واری
 گونا هه کان بیت، چونکه سه ریچی له پووناکی زانست
 بیتهش دهکات.

شافعی دهفه رمویت: «شَكُوتُ إِلَى وَكِيعٍ سُوءَ حِفْظِي ..
 فَأَرْشَدَنِي إِلَى تَرْكِ الْمَعَاصِي»

واته: شکاتی خراپی له بهرکردنم برده لای وهکیع
 (مامۆستاکه ی)، ئه ویش رینموونی کردم بۆ وازهینان له
 گونا هه کان .

دووهم: ریځریبه کانی تاوان له کاتی ته نهایی و خه لوهت

ګوناځه کانی خه لوهت مه ترسیدار ترن له ګوناځه
 ئاشکراکان؛ چونکه به لګن له سهر لاوازی هه سترګدن به
 چاودیری خودا (مراقبة الله) .

چاره سهره که ی به م چوار ریځریبه ده بیت :

۱. ناسینی خوا و هه ست کردن به چاودیری خوا: ئه وه یه
 هه میشه ئه وه له بیر و هوش و یادتا ئاماده بیت که
 خوی گه وره له تاریکیدا به هه مان شیوه ی پووناکی
 ده تبینیت؛ وهک ده فهرمویت: ﴿أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى﴾^(۱) نه گهر چوی خه لکیت
 لی ون بوو و نه یانبینی، ئه وا خوی گه وره هه رګیز لی و ن نابیت و
 ده تبینی .

۲. مواهده و تیځوشانی کرداری: بو ساتی ته نیا بوونت
 جیگره وه دیاری بکه: قورئان، زیکر، وتاریکی بیستراو...

(۱) [العلق: ۱۴] .

هه تا دلت به به تالی نه مینیتته وه و نه بیتته بوشاییه ک که
شهیتان بیتته ناوی .

۳. سزادانی خودی: ئەگەر له گوناھێکی نهینیدا کهوتیت،
خۆت به پرستشیکی ئاشکرا سزا بده وهک خیرکردن یان
پۆژووگرتن... ئەمه دهروون رادهگریت و وای لی دهکات
گونا به باجیکی قورسه وه ببهستیتته وه .

۴. هاوڕێی چاک: زۆری ته نیایی هاوکات له گهڵ لاوازی
ئیماندا ده رگا کانی خه لوهت ده کاته وه... به لام زۆری زیکر
له گهڵ هاوڕێی چاکدا دایانده خات .

سَيِّئِهِم: ناماژە دەروونی و ویرژدانییه‌کان (إشارات وجدانية)

١. وا مه‌زانه دوورکه‌وتنه‌وه‌که‌ت زۆری خایاندوو؛

چونکه خودای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿قُلْ يٰعِبَادِيَ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا

عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ﴾^(١) واته: ئە‌ی محمد -صلی‌الله

علیه وسلم - به‌و به‌ندانهم بلی که ئیسراف و زیاده‌ڕه‌ویان

کردوو له تاوان و سه‌ره‌پچیدا: بیئومی‌د نه‌بن له ڕه‌حمه‌تی خوا.

٢. له چاککردنی خویندن یان ئاینده بیئومی‌د مه‌به؛

چونکه ته‌وبه‌کردن به‌ره‌که‌ت له ته‌مه‌ن و زانستدا ده‌هینی‌ت .

چه‌ندین ته‌وبه‌کار هه‌بوون که گه‌یشتنه‌وه به کاروانه‌که و

پیش‌که‌سانی پیش‌خویشیان که‌وتن .

٣. گونا‌هه‌کان له‌زه‌تی ساتی‌کن، به‌لام برینی ته‌مه‌نی‌کن..

له کاتی‌کدا گو‌یرایه‌لی خوا کۆششی ساتی‌که، به‌لام

پروناکیی ته‌مه‌نی‌که .

(١) [الزمر: ٥٣] .

۴. دروښمت بکه به م دوعايه و بلّی: «اللّٰهُمَّ اجْعَلْ سِرِّي خَيْرًا مِنْ عَلَيَّ، وَقَلْبِي خَيْرًا مِنْ ظَاهِرِي، وَاعْفِرْ لِي مَا لَا يَرَاهُ النَّاسُ» واته: (خودايه نهينيم له ئاشکرام چاکتر بکه، دلم له ږواله تم چاکتر بکه، و له و تاوانانهم خوش ببه که خه لکی ناييبنن).

ليړه دا پلانيکي کرداريی ههوت ههنگاوی دهخهينه ږوو که نه گهر به دلسووزی پيوه دی په يوه ست بيت، به ئيزنی خودا شوينه واريکی سه رسوړهينه ر له دلت، خویندنت، و ژيانندا دهبينيت.

پلانی کرداری بو وازهینان له گوناهاههکانی خه ئوهت

۱. دوعای پۆژانه:

پۆژانه دوعایهکی جیگیر بو خۆت دابنی که تیندا بلیت:
 «اللَّهُمَّ طَهِّرْ سَرِيرَتِي، وَأَصْلِحْ خَلَوَاتِي، وَاجْعَلْنِي أَحْشَاكَ كَأَنِّي أَرَاكَ»
 واته: خودایه ناخم پاک بکه رهوه، خه لوه ته کانم چاک بکه،
 و وام لی بکه لیت بترسم وهک ئه وهی بتبینم .
 ئهم دوعایه پۆژانه دلت وهبیر دههینیتته وه که (ته نهایی و
 نهینی) تاقیکردنه وهی ئیمانیه .

۲. لێپرسینه وه و موخاسه بهی نهفس له کاتی خه ودا:

پیش ئه وهی خهوت لی بکه ویت، پیداچونه وه به
 پۆژه که تدا بکه: ئایا له گوناهاهیکه نهینیدا که وتوویت؟
 ئه گهر به لی بوو: داوای لیخۆشبوون بکه و دوو پکات
 نوێژ بکه .
 ئه گهر نه خیر بوو: سوپاسی خودا بکه و داوای جیگیری
 لی بکه .

۳. بەستەنەۋەى تاۋان بە سزاي خودبىيەۋە:

ئەگەر لە كاتى تەنھايى و خەلۋەتتە گوناھت كرد، دەستبەجى خۆت ناچار بكة بە كردهۋەىەكى چاكي قورس وەك (سەدەقەيەكى ماددى ، پۇژۋوى پۇژىك، خويندەۋەى جوزئىك لە قورئان) .

بە دووبارە بوونەۋە، دەروون ھەست دەكات كە تاۋان شايەنى ئەم باجە نىيە .

۴. داخستنى دەرگاكانى فېتنە:

دەستنىشەنى ئەو شتە بكة كە لە كاتى تەنباييدا بە زۆرى راتدەكىشەيت بەرەو تاۋان (مۆبايل، مالىپ، شوين، كات).

بەربەستى كردارى دابنى: داخستن، سېنەۋە، يان گۆپىنى شوينى خەوتن يان دانىشتن .

۵. ئاۋەدان كەردنەۋەى خەلۋەت بە زىكر:

ئەو كاتانەى تەنبايى كە تىيدا دەكەۋتتە ناۋ گوناھ بگۆرە بۆ ئەم پەرسەتشانە:

- تەسبىحات ۱۰۰ جار .
 - خويندەنەۋەى چەند لاپەرەيەك لە قورئان .
 - گوڭگرتن لە وتاریک یان وانەيەکی شەرعی .
- گرنگ ئەۋەيە بۆشایی جینەهیلێت، چونکە بۆشایی مالی شەیتانە .

۶. ھاورپیەکی کە خودات بیر بخاتەۋە:

ھاورپیەکی چاک، یان گرووپیکی بچوک ھەلبژێرە، کە پۆژانە پەيوەندیتان ھەبێت تەنانەت ئەگەر بە نامەيەکی زیکر یان چەند ئایەتیکی قورئان یان فەرموودەيەکی بیت.

ئەمە دەتپیچیتەۋە بە ئاشکرای چاکەۋە، بە جوړیک بۆ نەفست سەخت دەبێت خیانەت لە نەیتیدا بکات .

۷. بیرکردنەۋە لە ساتی مردن:

وەبیری خۆت بەینەرەۋە کە لەوانەيە گیانت لە خەلۆەتدا بکیشریت.

پیت خوْشه خۇدا كۆتایی ژيانت به چى بهینیت؟
 سه رپیچییه کی شاردراوه، یان گویرایه لییه کی پرووناکار؟
 ئەم بیرکردنه وهیه گه وره ترین رپیگره بۆ ناخ و نهینیی
 مروّف .

ئەم پلانه بکه به بهرنامهیه ک بۆ مانگیکی تهواو؛ له دواى
 ئەوه ده بینیت که مه ودايه کی زۆر دوورت له تیکۆشان
 له گهڵ نه فسی خۆتدا بریوه .

ئەمەش خشتهی به دوا داچوونی پۆژانهی ساده کراوه ههتا
 به دهستی خۆت هیماى راست یان ههله له بهرامبهر هه
 خانهیه ک دابنیت.

خشته‌ی به‌دواداچوونی وازه‌ینان له گوناوه‌کانی خه‌ئوت

(یه‌ک هه‌فته)

پۆژ	دوعای پۆژانه	موحاسبه‌یه‌ی نه‌فس	سزای خود	داخستنی ده‌رگای فیتنه	زیکر له خه‌ئوت	هاوڕێ چاک	تێڕامان له مردن
١							
٢							
٣							
٤							
٥							
٦							
٧							

ئامانجه كه ئه وه نيه كامل و بى كه موكوپى بيت، به لكو
 ئه وه يه كه له گه ل تپه پوونى روزه كاندا پيشكه وتن و
 باشتروونىكى پله به پله له خوتدا ببينيت.

تیرامانه‌کان دهرباره‌ی گوناوه‌کانی خه‌لوه‌ت

۱. نهینی و ته‌نهایی ناوینه‌ی دله: ئه‌وه‌ی له کاتی ته‌نهاییدا دهیکه‌یت و کاتیک کهس ناتبینیت، وینه‌ی راسته‌قینه‌ی تویه له‌لای خوی گه‌وره، نه‌ک ئه‌وه‌ی له به‌رچاوی خه‌لکیدا نیشانی دده‌یت.

۲. مه‌ترسیدارتیرین خیانه‌ته‌کان: ئه‌وه‌یه له په‌نهاییدا سه‌رپیچی خودا بکه‌یت به‌ نیعمه‌تیک که پیتی به‌خشیوه (بینین، بیستن، موبایل، ژووری داخراو) ... جا بیکه‌یته چه‌کیک دژی ئه‌و زاته‌ی که پیتی به‌خشیوه .

۳. گوناوه‌کانی خه‌لوه‌ت عیاده‌ته‌ ئاشکراکان دپروخینن:

له‌وانه‌یه خه‌لکی بتبین نوێژ ده‌که‌یت و... به‌لام سه‌رپیچی نه‌ینی به‌ره‌که‌ت له‌ دوعا و کرده‌وه‌که‌ت ده‌بات .

۴. گوێرایه‌نی له نه‌نیدا تاجی راستگویییه: هه‌ر که‌سیک

پی خۆش بیت خوی گه‌وره له‌ پوژی دوایدا پروناکی پی ببه‌خشی، با هه‌ول بدات له‌ خه‌لوه‌ت و ته‌نهاییدا باشتتر بیت له‌ ئاشکراکه‌ی .

۵. **خه ټوټ تاقیکړنده ووی راستگوښه:** هه ندیک له پیشینان
 فهرموویانه: که سی خراپه کار هر ټو که سیه که کاتیک
 ته نیابوو، به سهرپیچی پووبه پووی خودا ده بیته وه .

۶. **داپوښین و سترکردن له مه زترین نیعمه ته کانه:** ټه گهر
 خودا گوناوه کانی خه ټوټی بو خه لکی ئاشکرا بکړدایه،
 که سمان نهیده وپړا سهری بهرز بکاته وه... ئایا شهرم له
 دروستکراو ده کهین و شهرم له دروستکار ناکهین؟

۷. **کلیلی پزگاری:** با له کاتی نهینی و ته نه اییدا
 په رستشیکې شاردراوټ هه بیت (فرمیسیک، خیریک،
 زیکریک)، که شوینه واری گوناوه شاردراوه کان
 بسپړته وه .

حیکمه تی گشتگیر: هر که سیک به گوږپرایه لی (دوعا ،
 زیکر ، قورئان ...) خه ټوټه کانی له گه ل خودا ئاوه دان
 بکاته وه، خودا ئاشکرا که ی به پووناکی ئاوه دان ده کاته وه؛
 و هر که سیک نه نییبه که ی به تاوان و سهرپیچی پیس
 بکات، خودا به ره که تی ته و او ی ژیانی ده کوژینیته وه .

چەند شتێکی ترسناک دەربارەی گوناھەکانی خەڵوەت

١. نیشانی کەوتنی پارێزبەندی:

هەندیک لە پیشینان فەرموویانە: «ئەگەر ویستت پلە و پیڤگەیی خۆت لای خودا بزانی، سەیری حاڵی خۆت بکە لە خەڵوەتەکاندا»

سەرپێچی لە نەینیدا ئاماژەیە بۆ ئەوەی دڵ ئیتر وەک ئەوەی لە خەڵک شەرم دەکات، شەرم لە خودا ناکات .

٢. گوناھی شاردراوە کاریگەری توندترە:

یەک گوناھ لە نەینیدا لەوانەیە ڕووناکی دەیان چاکە لە ئاشکرا دا بکوژێنێتەو؛ چونکە ئەو نیشانی دوورپوویی و نیفاقی کردارییە (نفاق عملی): لەبەر دەرخستنی چاکەکاری لە بەرچاوی خەڵک، و شاردنەوی پیچەوانەکەی لە پشت پەردەو.

۳. بیه‌شبوون له به‌ره‌که‌تی ته‌مه‌ن و زانست:

چه‌ندین فی‌رخوازی زانست یان که‌سی چاکه‌کار هه‌بوون که به‌هۆی گونا‌هێکی شار‌دراوه‌وه له به‌ره‌که‌تی کات و ئه‌قلیان بیه‌ش کراون. شافعی ده‌لێت: «شکاتی خراپی له‌به‌رکردنم برده لای وه‌کیع، ئه‌ویش پێنموونی کردم بۆ وازه‌ینان له گونا‌هه‌کان»

۴. شوینه‌واری له‌سه‌ر دل:

گونا‌هه‌کانی خه‌لوه‌ت کونیک له دل‌دا هه‌ل‌ده‌کوڵن که خه‌لکی نایینن، هه‌تا دل کون ده‌بی‌ت و هیچ پووناکی و گوێ‌رایه‌لییه‌ک له‌خۆ نا‌گریت .

۵. پاداشت و سزا له په‌گه‌زی کرده‌وه‌یه:

هه‌ر که‌سی‌ک شه‌رم له خه‌لک بکات و له نه‌هێندا سه‌ره‌پێچی خۆدا بکات، له‌وانه‌یه خۆدا له ئاشکرا‌دا پ‌سوای بکات. و هه‌ر که‌سی‌ک له ته‌نه‌ایی و خه‌لوه‌ته‌کاندا هه‌شت به‌چاودیری خۆدا بکات، خۆدا به داپۆشین و سترکردن له دنیا و دوا‌پۆ‌ژدا پ‌یزی لی ده‌نی‌ت .

۶. پیوه‌ری راستگوئی:

هەر که سیک بیه‌وئیت راستگوئی خوی له ئیماندا تاقی بکاته‌وه، با بروانیت: چی ده‌کات ئە‌گەر ده‌رگا‌که داخرا و ڕووناکییه‌که کوژایه‌وه؟

۷. پاکیی ناخ پیشه‌کییه بو پاکیی ئاشکرا:

ئە‌گەر ته‌نه‌ایی و نه‌هینی چاک بوو، خودا ئاشکرا چاک ده‌کات.. و ئە‌گەر نه‌هینی خراپ بوو، خودا وینه‌ی خاوه‌نه‌که‌ی تیک‌ده‌دات ئە‌گەر چی چاکه‌کاریش ده‌ر بکه‌وئیت .

۸. تیکۆشانی چاره‌سه‌رکاری:

له‌ خه‌لوه‌ته‌کاندا په‌رستشیک‌ی شاردراره‌ دابنئ (خیری نه‌هینی، ڕکاته‌کانی شه‌ونوئژ، فرمیسکی دوعا).. ئە‌م کرده‌وه بێ‌ده‌نگانه‌ برینی گونا‌هه‌ بێ‌ده‌نگه‌کان چاره‌سه‌ر ده‌که‌ن .

بلی: په‌روه‌ردگارا، من دان به‌ تاوانه‌کاندا ده‌نیم، و دان به‌ که‌مه‌ترخه‌میدا ده‌نیم، و به‌ په‌یمانیک‌ی راستگو‌یانه‌وه هاتوومه‌ته‌ لای تو که‌ خه‌لوه‌ته‌کانم پاک بکه‌مه‌وه.. خودایه

ترسی خۆت له نهینیدا پێش ئاشکرا پێ ببهخشه، و ناخم
له ئاشکرام چاکتر بکه. خودایه ئهگهر پیم خلیسکا لیم
خۆش ببه، و ئهگهر نهفسم لاواز بوو بههیزی بکه، و به
ئهندازهی چاوترووکانیک به تهنیا جیم مههیله بۆ نهفسم.
خودایه ئهم پوژانه بکه به سههرهتای ژیانیکی نوێ که به
دلێکی ساغهوه بگهوه پیت .

حیکمهت: ههر کهسێک له خهلوتهکاندا چاودیریی خودا
بکات، خودا به پووناکییهک پێزی لی دهنیت که له
ئاشکرادا لهناو ناچیت .

له بلاقراوهکانی

مالپهري بهههشت و وهلامهکان

baḷ.org - walamakan.com

ئیره سکان بکه